

AnletsBladet

NR 4

NOVEMBER 2017

Ordföranden har ordet

Hurra, hösten är här! Det är kanske inte alla som håller med mig i det utropet men nu känns det som om det är OK att stanna inomhus och ägna sig åt sådant man kanske inte har hunnit med förut. Släktforskning till exempel. Våra olika cirklar rullar på för fullt men det finns alltid plats för fler. Hör av dig till cirkel@botvid.org om du har en idé om ett tema för en cirkel. Vi i styrelsen lovar att titta på alla förslag och undersöka hur vi ska gå vidare med dem. Snart är det dags för vårt Öppet Hus med aktiviteter i hela Broängsgården. Läs mer på annan plats i bladet om vad som kommer att hända då. Det blir bl.a. ett utsökt tillfälle att passa på att lämna sitt DNA-prov om man nu har funderingar åt det hållet. Om man ännu inte har bestämt sig kan man lyssna på ett föredrag där man får en del förklaringar på vägen till ett beslut.

Våra strävsamma torpforskare finns också på plats och visar upp sitt arbete. Där finns det alltid plats för fler forskare att reda ut historien kring alla våra gamla torp i närområdet. De försöker också hitta lämningar efter torpen och att stå där och förundras hur våra anfäder har haft det för inte så värst länge sedan måste kännas mäktigt.

Eftersom det här är det sista Anletsbladet för året får jag passa på och önska er alla ett riktigt Gott Nytt Släktforskarår. ☐

Carin

Medlemsmötet den 20 september 2017

Ryssar, sachsare, danskar och kosacker. Krigsfångar i Sverige under Stora Nordiska Kriget.

Detta var rubriken för medlemsmötet den 20 september med Håkan Henriksen från Arkivcentrum i Örebro.

Det stora nordiska kriget pågick 1700-1721. Under denna tid tog de svenska trupperna många krigsfångar, likväl som många svenskar blev krigsfångar hos fienden.

Varför tar man krigsfångar? Jo, för att i första hand beröva fienden militär slagkraft och ledning. Andra orsaker är som säkerhet för de egna som hamnat i fiendens våld, som arbetskraft, som bytesobjekt (i synnerhet officerare) och som troféer att visa upp.

Man uppskattar att Sverige tog cirka 13 700 krigsfångar under kriget.

De första fångarna som kom 1701 och 1702 var sachsiska och polska. Det var både meniga och officerare. De meniga inkvarterades på Barnhuset på Rörstrands Slott och officerarna fick hyra egna våningar i staden. Det var stort ståhej när fångarna anlände till Stockholm. Folk betalade för att få bra platser och kunna se dem när de steg iland. Det trycktes skrifter om den stora segern vid Narva.

År 1703 kom cirka 4 000 fångar till Stockholm, Kalmar och Karlskrona. Det var en decimerad skara, då många dukat under i en svår storm på Östersjön i slutet av november. Fångarna sändes till städer i hela Sverige, från Torneå till Ystad, till vilka de fick gå

Foto: Inge Andersson

till fots. Det gjorde att fångar dog, speciellt som en del också var sårade.

Krigsfångarna hade ett "traktamente" av svenska staten på 3 öre silvermynt (smt) per dag. Vid denna tid kostade ett tjug ägg 4 öre, 1 höna 3 öre, 1 stop öl 3 öre. Officerarna fick inget traktamente. De lånade oftast pengar av borgarna i städerna.

När krigsfångarna arbetade hade de 6 öre smt per dag. Detta blev i längden för dyrt för staten så man sänkte det till 3 öre smt. Fångarna användes som arbetskraft vid publika arbeten såsom t. ex. byggandet av Stockholms Slott, Bohus fästning, Vaxholms fästning och Göteborgs fortifikationsverk.

Efter 1706 kommer ryssar och kosacker som krigsfångar. Kosackerna inhystes hos borgarna i de västsvenska städerna. Från 1711 får fångarna inte användas till publika arbeten utan "hyrs ut" till t. ex. bönder.

Krigsfångarna bodde alltså helt öppet i det svenska samhället och kunde röra sig fritt. De lärde sig svenska ganska

Forts. på sid. 2

Ansv.utgivare: Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51
Redaktion: Arne Mattsson, Björkvändan 6, 147 33 Tumba. Tel. 08-530 371 16
Monica Andersson, Storskiftesvägen 53, 145 60 Norsborg. tel. 08-531 779 11
Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51

Hemsida: www.botvid.org

Våra arrangemang sker i samarbete med

Hemsida: www.sv.se/sv/

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Anita Karlsson, Grytstigen 80
147 52 Tumba. Tel. 530 33310,
mobiltfn. 070-331 0916

Hemsida: www.botvid.org

Webbmaster: Mats Johansson, 608 2396

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Carin Johansson, 778 0251
V.ordf. Mats Johansson, 608 2396
Sekr: Anita Karlsson, 530 33310
Kassör: Inger Feldhofer tel. 778 2351
Redaktör. Arne Mattsson, 530 37116
Ledamot: Charlotta Eskilson, 778 9814
Ledamot: Inge Andersson, 531 77911
Ledamot: Ulla-Britt Magnusson, 530 35202
Suppl. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Ingemar Holmsten, 070-718 4637

AnletsBladet

Ansvarig utg. Carin Johansson, 778 0251
E-post: carin@medicalsverige.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 37116
E-post: armatt@telia.com
Monica Andersson, 531 77911
E-post: monica.andersson@storskiftet.se

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2018: 200:-
Famijemedlem: 50:-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 778 2351
E-post: inger@feldhofer.se

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Höstens sista styrelsemöte kommer att hållas onsdagen den 22/11.

Medlemsträffar

Höstens sista medlemsträffar blir den 8/11, samt 18/11 (öppet hus).

Läs mer under kalendarium på sid. 3.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Vässa pennan och skriv tidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Medlemsmötet...forts. från sid. 1

snabbt och umgicks med svenska kvinnor. För att få gifta sig med en svensk kvinna måste fången först konvertera till den lutherska läran. De var ju ortodoxa. De skulle också bevisa att de inte var gifta i hemlandet, och då kunde en kamrat gå ed på den saken.

När Karl XII kom tillbaka till Sverige tyckte han inte om hur man behandlade krigsfångarna. De skulle vara inlåsta och fick absolut inte gifta sig med svenska kvinnor. De fördes till residensstäderna för att låsas in. Men efter kungens död gick man tillbaka till den gamla ordningen igen.

Det är sällan man hittar krigsfångar i dödböckerna. De hörde ju inte till församlingen och så var de ortodoxa. Man lät dem begrava sina egna, men på kyrkogården.

Man kan hitta krigsfångar i dödböckerna. Då handlar det främst om utomäktenskapliga förbindelser, slagsmål, stöld. De kunde få böter (som omvandlades till kroppsstraff om man inte kunde betala), dvs samma regler gällde för dem som för den övriga befolkningen.

Men rymde de inte? Jo, det förekom hela tiden, främst bland officerare. I västsverige var det enklast att rymma via Norge och sedan ner mot kontinenten. Ni har säkert hört talas om att det fanns

ryska krigsfångar på Visingsborgs Slott på Visingsö, och att det var krigsfångarna som brände ner slottet 1718. Både rätt och fel. Det fanns ryska krigsfångar på slottet, men det var oförsiktiga, svenska vakter som av våda startade branden.

Kriget tog äntligen slut i och med freden i Nystad den 30 augusti 1721. Nu skulle krigsfångarna sändas hem till sina länder. Fångarna fördes till Waxhom, där 5 skepp seglade till Reval med cirka 1 300 fångar. Våren 1722 seglade ytterligare krigsfångar hem.

Alla krigsfångar ville dock inte lämna Sverige. Många hade gift sig och rotat sig här. Håkan Henriksson berättade om bl a kosacken som försvenskat sitt namn till Stefan Andersson och stannade i Sverige. En kosack blev båtsman i Linköping och senare sotare där.

Håkan Henriksson menade att de flesta av oss har någon släkting som varit med vid slaget vid Poltava och att vi troligtvis också har någon droppe kosackblod någonstans i vårt släkträd.

Jag tittade på klockan när han slutat sitt föredrag och såg att det gått 1 timme och 20 minuter. Vart hade tiden tagit vägen? Det var så spännande och intressant varenda minut.

Den som vill veta mer kan få utdrag ur det Håkan Henriksson publicerat av styrelsen. □

Text: Monica Andersson

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för AnletsBladet nr. 3/2017 har föreningen fått 2 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Håkan Adolffsson
Valentina Kinash

Norsborg
Norsborg

Forskarrummets öppettider

Följande onsdagar under hösten 2017 samt våren 2018 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba öppet.

15 nov (13-17)	22 nov (13-17)
29 nov (18-21)	6 dec (13-17)

2018

10 jan (13-17)	17 jan (13-17)
24 jan (13-17)	31 jan (18-21)
7 feb (13-17)	21 feb (18-21)
28 feb (13-17)	7 mars (13-17)
21 mars (18-21)	28 mars (13-17)

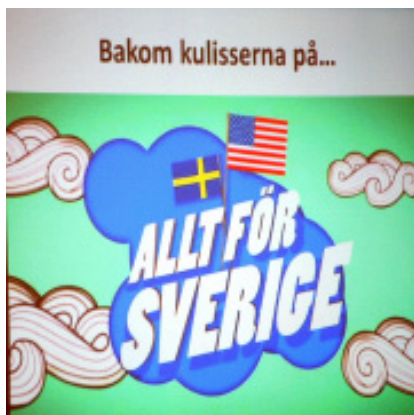
Efterlysning

Dela med dig av dina gamla foton! Du har säkert en intressant bild ligande i gömmorna. Skicka in den till oss tillsammans med några rader om vad bilden visar. □

Carin

Medlemsmötet den 18 oktober 2017

Botvidsbygdens Släktforskarförening är verkligen "Föreningen i Tiden". Lagom till säsongspremiären för TV-programmet "Allt för Sverige" hade vi bjudit in Fredrik Mejster, som är den som gör all släktforskning om de deltagande amerikanerna.

Han berättade om sitt arbete med att hitta de svenska rötterna och vi fick många tips som vi själva kan använda för att söka amerikanska släktingar.

Fredrik fick hoppa in som släktforskare från och med säsong 4. Amerikanerna som deltar anmäler sig via en hemsida där de får berätta lite om sig själva och sina svenska rötter. En deltagare skrev att hans släktingar åt lut fisk på julen och hette Jackson; kanske inte det svenskaste efternamnet. Efter ytterligare frågor kom Fredrik fram till att släkten hette Jakobsson och så nystade han upp hela släkten.

Fredrik forskar både bakåt och framåt; bakåt för att hitta deltagarens svenska ana och sedan i Sverige för att bekräfta att det verkligen är den personen, samt även hitta svenska släktingar till släkträffen som är det stora priset för den som vinner.

I USA använder han folkräkningarna som gjordes vart tionde år. Problemet med dem är att man anger personens ålder, och då med plus/minus 1 år. Det är endast i folkräkningen år 1900 man anger födelseår och även -månad.

De amerikanska dödsannonserna innehåller mycket information om den döde. Tidningar finns inscannade på många bibliotek. Det finns amerikanska dödsbevis och vigselbevis som kan ge nyttig information. Man kan även hitta bouppteckningar. CDn EmiBAS innehåller emigranter och (oftast) vart de tog vägen efter ankomsten till USA.

I Sverige kan man också ha stor nytta av bouppteckningarna. Om föräldrarna dog efter det att barnen emigrerat finns de nästan alltid uppräknade och man kan förhoppningsvis få reda på var de bor i USA och om de kanske bytt namn eller om en kvinna gift sig.

Fredriks arbete består i att bekräfta det svenska ursprunget, göra ett släkträd, "ladda" skattkistan, som deltagaren får på "sin dag" med diverse handlingar, t.ex. foton, brev, passagerarlistor eller dylikt. Han ska också hitta en plats som har anknytning till deltagaren.

Släkträdet som alla deltagarna får målas av Anna Edin på asynjaart.se i Sundsvall.

I Sverige går Fredrik igenom kyrkoarkiv, domstolsarkiv, lantmäteri, annat material på arkiv och museer, porträttgallerier, boken Gods och Gårdar. Han kontakter släktforskarföreningar och hembygdsföreningar, personer med lokalkännedom och släktingar i Sverige och USA.

Teamet vill göra en bra berättelse och skapa känslor.

Personerna som tas ut till programmet (vilket sker i New York och Los Angeles) är 5 kvinnor och 5 män i olika åldrar. De har bekräftat svenska anor, bra släktberättelser och det finns svenska släktingar så att man kan ordna en riktig släkträff. Deltagarna ska ha en bra geografisk spridning och inte minst *personlighet*, helt enkelt en bra blandning.

Fredrik avslutade med att i år är det färre tävlingar och mer fokus på släktforskningen. Det är bra.

TV-programmet börjar sändas söndagen den 22 oktober i SVT 1. Det blir 8 avsnitt i denna säsong.

Vi får se om programmet vinner en TV-kristallen även för denna säsong. Det har också blivit en Emmy. □

Text: Monica Andersson

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba. Buss 715 avgår från Tumba C och stannar utanför lokalen.

18/11 kl. 10-15 Öppet Hus

För tredje året i rad hålls hela Broängsgården öppen för olika släktforskaraktiviteter. Kaffe och smörgås finns tillgängligt under dagen. Välkommen!

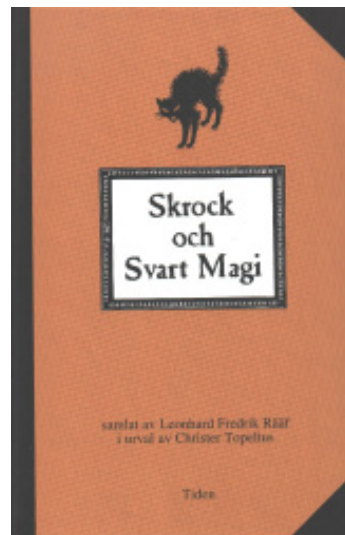
2018

14/2 Medlemsträff

Program meddelas i nästa nummer av AnletsBladet.

14/3 Årsmöte

Kallelse till årsmötet kommer med nästa nummer av AnletsBladet.

Goda råd ur boken Skrock och svart magi

- För att vinna på lotteri, bär med dig lottsedeln tre gånger under nattvarden.
- För att drömma om kommande vinstsiffror, skall man sova med en katt på varje axel samt en på bröstkorgen.
- Vid dopet skall gudmor alltid hålla barnets huvud litet högre än fötterna, för att det skall lära sig att läsa.
- För att avhjälpa dålig andedräkt skall man lägga sig över ett avträde och in-draga ångan.
- Skulle du hamna inför rätta: Bär med dig en fladdermus eller en vitlök. Gå alltid in i rättssalen med vänstra foten först. Hoppas att något råd skall vara till hjälp. □

Text: Monica Andersson

Fars dag, datum 2017-11-12

Fars dag är ett bra exempel på en högtid som saknar religiös grund och som ibland får kritik för att vara kommersiell. Dagen infaller andra söndagen i november. Den tillkom i Sverige efter amerikansk förebild under 1930-talet. Initiativtagaren var en viss Mrs John Bruce Dodd i USA. Hon ville hylla sin far som var änklings, och som ensam hade fostrat sju barn. Fars dag kom till Sverige 1931, med mors dag som kommersiell förebild. 1949 bildades en nordisk kommitté av köpmän med syfte att verka för sedens spridning, vilket antyder handelns ekonomiska värdering av högtider. När Nordiska museet 1963 samlade in uppgifter om mors- och farsdagsfirande framkom att många äldre

till en början var negativa till högtiden, som bland annat kallades "onödigt fjäsk". Förutom handeln var och är massmedier och skolor viktiga för att sprida både mors och fars dag. Barn uppmuntras till exempel att på skoltid tillverka gratulationskort. De båda dagarna firas på ungefär samma sätt, men fars dag något enklare. Ett rätt vanligt sätt att fira far är med morgonuppvaktning med kaffe, tårta, blommor och en present.

Fars och mors dag hyllar kärnfamiljen. I olika perioder har dessa högtider kritiserats för att hylla konservativa värden, men också för att de utesluter barn som saknar föräldrar. Idag är slipsen den vanligaste farsdagspresenten och varannan pappa får en ny slips på fars dag. Man kan skönja en tendens till att gåvorna är förknippade med en bild av mansrollen som är tämligen traditionell. Samtidigt är allt fler involverade i flera kärnfamiljer och en man kan vara biologisk far i en familj och styvfar i en annan familj. I vilken mån detta kommer att påverka farsdagsfirandet återstår att se. □

Källa: Årets dagar. Nordiska museet

Benämningar vi ofta stöter på i vår forskning

Danneman: En duglig och pålitlig man, företrädesvis från allmogen.

Sockenman: En man som har rösträtt vid sockenstämman. Det var besuttna bönder, krono-, frälse- och skattebönder som hade tillträde till sockenstämman eftersom de betalade den årliga räntan.

Husman: Husman har använts med varierande innebörd i de nordiska länderna. Särskilt kan man urskilja två helt olika betydelser, nämligen dels en man som, till skillnad från en dräng, har ett eget hus och hushåll, dels en man som en mäktigare person har upptagit i sitt hushåll och låter bo i sitt hus.

I bägge dessa betydelser saknar husmannen åborätt för sin försörjning och var därmed hänvisad exempelvis till hantverk.

Under medeltiden kunde termen *husman* förekomma som synonym till de vanligare termerna *huskarl* och *hird-*

man som beteckning på medlemmarna av en kungs eller stormans följe. En annan tidig företeelse var att en man bodde med sin familj i ett eget hus som låg på en annans gård. Innebörden av begreppet *husman* överlappar delvis med när personer kallades "husägare" i husförhörslängder och på gravstenar för att markera den sociala skillnaden mellan å ena sidan dem som bodde i eget ägt hus, och å andra sidan dem som var hyresgäster, arbetsfolk (lärlingar, gesäller, stattare, drängar och pigor, gifta eller ogifta), samt inhysesshjon. □

Källa: Wikipedia

ÖPPET HUS 18 november kl. 10 - 15

Hjärtligt välkomna till Broängsgården.

Vi kommer att fylla huset med olika aktiviteter.

- ☞ Torpprojektet visar sitt pågående arbete med kartläggning av Botkyrkas torp.
- ☞ I biblioteket visar vi vår skatt av böcker i ämnet släktforskning.
- ☞ Vi kommer att kunna bistå med viss forskarhjälp.

Under dagen finns det möjlighet att lyssna på kortare föredrag om:

- ☞ Det nya ArkivDigital
- ☞ Den nya Rotemannen 3
- ☞ DNA i släktforskningen

Det kommer också att finnas möjlighet att lämna sitt DNA-prov mellan kl. 11-13. Om du är intresserad av att topsa dig ska du inte äta eller dricka 2 timmar innan provtagningen.

Kaffe/te och smörgås serveras under dagen.

